

De Cransvijver

Moorseelsestraat 259, 8501 Kortrijk-Heule

Kaart 1/10.000 nr. 31, Popp-kaart C/654, Gewestplan : woonuitbreidingsgebied.

Eigenaar grond en gebouwen :

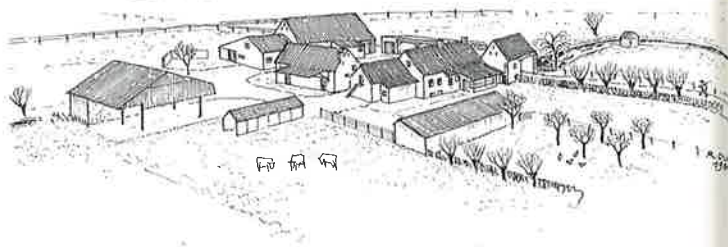
Vanfleteren Joseph.

Bekende uitbaters :

Vanfleteren Ivo (1792-1800),
Vanfleteren Franciscus (1800-1812), Weduwe Vanfleteren F. en kinderen (1812-1820), Vanfleteren Eugenius (1820-1837), Weduwe Vanfleteren E. en kinderen (1837-1850), Vanfleteren Franciscus (1850-1893), Weduwe Vanfleteren F. en kinderen (1893-1912), Vanfleteren René (1912-1939), Vanfleteren Eugenius (1939-1977), Vanfleteren Joseph (1977-).

Naam :

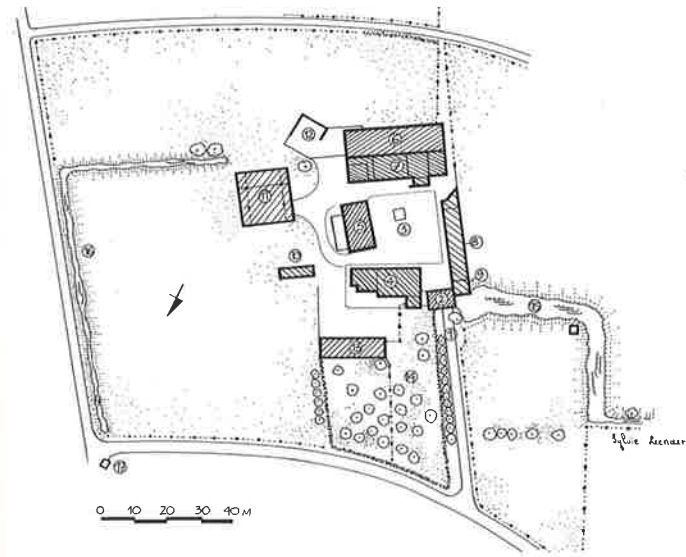
Deze naam wil de naam van de nabijgelegen heerlijkheid Cransvijver, waarvan de rente-gronden vooral lagen aan de weg naar Bissegem (nu Zuidstraat) in herinnering houden. De Cransvijver dankt zijn oorsprong aan de familie Crampe (Crampsviver). Wij menen dat deze hoeve niet onder de heerlijkheid van de Cransvijver lag. Op de kaart nr. 12 van het terrier van Steurenambacht gaat het hier ongetwijfeld om nr. 31 beschreven als *eene behuysde ende bewalde hofstede ende boomgaert*. De hoeve lag dus duidelijk onder Steurenambacht en bestond uit spijkergronden. Oudste vermelding : 1771 (Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden).

Aanvullende gegevens :

Het renteboek van 1653-1679 geeft Guillaume de Vlamynck fs Guillaume, wonende te Kortrijk als eigenaar op. Hij erfde de hoeve van zijn vader Guillaume op 16 januari 1642. Guillaume senior, bleker van beroep, erfde eveneens het goed van zijn vader Michiel de Vlamynck. De Cransvijver kwam later in handen van Philiberte Leonore De Vlamynck, begijn te Kortrijk. Michiel Joseph Domenicus de Vlaemynck was haar erfgenaam. Hij verkocht de hoeve aan Catharine Denys, weduwe van Arnoudt Neirinck. Petronelle Denys, begijn in Kortrijk werd via erfenis de nieuwe eigenares. Haar neef Augustijn Denys, een koopman te Kortrijk, erfde op 29 november 1773 het goed, na verdeling met zijn broers en zussen. De Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (1771-1778) beeldt de hoeve af. In 1785 was Frans Holvoet de pachter. In 1792 vestigde de familie Vanfleteren uit Marke zich op de hoeve als pachter. Vermoedelijk gaat het om de ouders van Franciscus ("Marke").

De Cransvijver, erf met het 18de eeuwse woonhuis.

1. Toegang
2. Poortgebouw
3. Neerhof
4. Woonhuis
5. Stallen
6. Koestal
7. Schuur
8. Wagenhuis
9. Werkplaats
10. Bergplaats klein materiaal
11. Loods
12. Mestvaalt
13. Hoenderhok
14. Boomgaard
15. Wal
16. Gracht
17. Kapel

Toen Franciscus als 15-jarige beide ouders verloor, kwam oom Ivo Vanfleteren inwonen om de hoeve uit te baten tot meerderjarigheid van zijn neef in 1800. In 1802 was de heer Gesquiere eigenaar. Franciscus Vanfleteren overleed in 1812 en zijn weduwe zette de uitbating met de kinderen verder. In 1816 moest 700 gulden pacht betaald worden aan de eigenaar Gesquiere. De jongste zoon, Eugenius, huwde in 1820 en nam het bedrijf als pachter over. De Popp-kaart legger van 1834 vermeldt een nieuwe eigenaar, Ferdinandus Goethals-Bisschoff te Kortrijk. De bedrijfsoppervlakte bedroeg toen 8 ha 43 a 78 ca. Eugenius bleef pachter tot zijn dood in 1837. Hij werd opgevolgd door zijn weduwe en in 1850 door zijn zoon Franciscus. In 1875 werd De Cransvijver zwaar getroffen door een storm. Het houten wagenberg werd volledig vernield en de brokstukken lagen tot aan de spoorweg. Een zijgevel van het woonhuis werd ingedeukt en het kapelletje werd eveneens vernield. De kapel was in 1858 gebouwd door Franciscus Vanfleteren, dit ter nagedachtenis van de verschijning van de Heilige Bernadette te Lourdes. Na de storm van 1875 werd de kapel herbouwd door vijf landbouwers : Van de Kerckhove, Franciscus Vanfleteren, Samyn (hoeve waar de huidige technische school staat), Louis Callewaert en J. Verhaeghe, die er elk 25 fr. voor betaalden.

Franciscus overleed in 1893 en zijn weduwe Melanie bleef over met haar beide zonen Henri en René en haar dochter Scolastika. De drie overige kinderen waren reeds jong gestorven. Scolastika ging in het klooster en stierf er door ziekte in 1902. René huwde in 1912 en werd de nieuwe pachter. Zijn broer Henri woonde mee. In 1939 nam zoon Eugenius de pacht over en gaf die in 1977 door aan zijn

Kapel van 1875

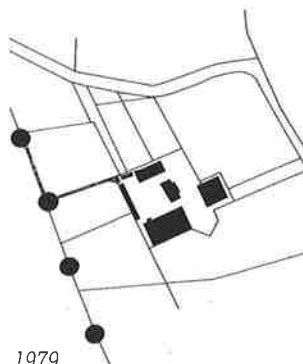
1834

1883

1952

1979

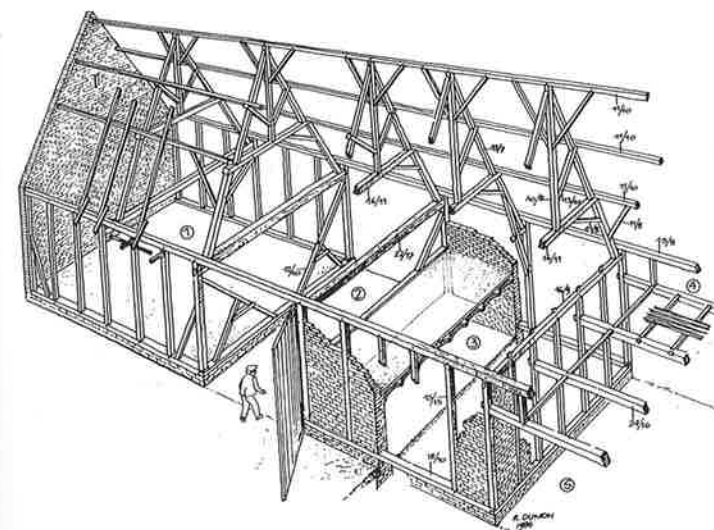
De Cransvijver, toegangspoort.

zoon Joseph Vanfleteren, de huidige uitbater. Deze laatste kocht in 1983 de hoeve aan barones de la Kethulle de Ryhove.

Beschrijving van de schuur.

De 18de eeuwse schuur was oorspronkelijk opgetrokken in vakwerk. Door verschillende verbouwingen zijn talrijke uiterlijke kenmerken onzichtbaar geworden. Na grondig onderzoek binnenin slaagde men erin een nauwkeurige en waarheidsgetrouwe tekening weer te geven. De aangeduide cijfers op de perspectieftekening zijn de sectienummers van het houtwerk.

De voornaamste houten onderdelen van de vakwerkschuur werden vooraf door de timmerman genummerd om de constructie vooraf te toetsen en op te zetten. Nadat men de omtrek van de plattegrond had uitgetekend ging men over tot het plaatsen van de stoel (voet). Deze voet bestaat uit een dwergmuntje (30 cm) gemetseld met bakstenen, waarop het houten timmerwerk rust. Het dwergmuntje dient als bescherming voor het hout tegen de naar boven zuigende vochtigheid. Het oprichten van het vakwerkskelet begon met het aanleggen van de grondplaat (sectie 18/10) waarin het nodige aantal gaten werd geboord om de staarten van de staanders (sectie 15/15) vertikaal in aan te brengen. In de grondplaat werden ook horizontale pingaten geboord, zodat men door middel van houten deugels (nagel) de balkstaarten kon vastleggen. De tussenstijlen zijn even zwaar als de hoekstijlen (staander). De onderlinge afstand bedraagt bij De Cransvijver 80 cm. De hoekstijlen zijn verstevigd met schoren die volgens C. Tréfois¹ naast hun ondersteunende rol ook wel eens een decoratieve functie vervullen. De wanden werden langs de bovenzijde begrensd door de wandplaat (dakplaat). De zolder of moerbalken gelegen boven beide

Schema gebint- en vakwerk-constructie schuurgebouw

1. Tasruimte
2. Dorsvloer
3. Aardappelkelder
4. Hooizolder
5. Wagenhuis

kanten van de dorsvloer zijn voorzien van schoren. Daar er geen enkel spoor van vroeger vlechtwerk werd gevonden, vermoeden we dat de vakwerkpanelen oorspronkelijk reeds met bakstenen werden toegemetseld. Uit doorsnede AA blijkt dat het gebinte van het zadeldak relatief eenvoudig is samengesteld uit de volgende elementen²: A: priemstijl (priem), B: priemschoor (steker), C: kleine gebintebalk (hanebalk), D: sprinten (korbeel), E: gording (zweping), F: noknaald (veust), G: spar (dakkeper), H: (neusstaart), I: hazing, kardoes (hoentje) en J: (stormschoor).

1 De termen werden veelal gehaald uit Landelijke Architectuur van C. Tréfois.

2 De termen tussen haakjes zijn de typische Zuidwestvlaamse termen.

Links de stallen van 1875. Rechts de 18de eeuwse schuur, oorspronkelijk uit vakwerk opgetrokken met strodak.

Gebouwen:

gesloten karakter met 2 open uitgangen naar de loods, nog gedeeltelijk omwald.

Oudste gegevens: begin 18de eeuw, schuur.

Woonhuis (1875: nieuwe zijgevel en woonhuis verbreed, 1932: stro- naar pannendak); Ovenbuur (waarschijnlijk vernield tijdens de storm van 1875); Stallen (1875, 1975: nieuwe koestal); Schuur (begin 18de eeuw, 1959: stro- naar pannendak); Loods (1947); Wagenhuis (1944); Poortgebouw (18de eeuw, 1967: opnieuw gecementeerd); Kapel (1875, gelegen langs de weg).

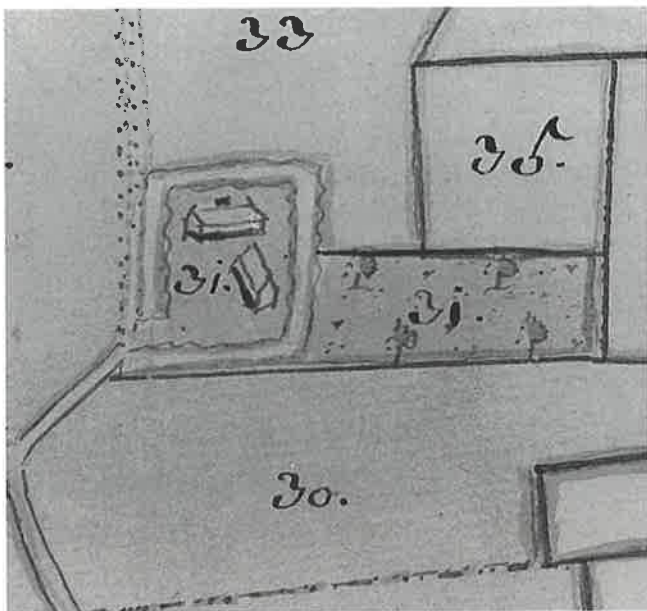
Totale oppervlakte:

1980: 15 ha 10 a - 1983: 7 ha (Weiland: 4 ha, Akkerland: 3 ha) - 1993: 17 ha 60 a (Weiland: 6 ha 20 a, Akkerland: 11 ha 40 a).

Voornaamste specialiteiten:

tarwe, rogge, aardappelen, suikerbonen, suikerbieten.

De Cransvijver in 1779,
(nr. 31).
R.A.K., Aanwinsten, VI nr.
5483, Terrier van Steuren-
bacht, 1779, Wallays C.J.,
nr. 31.

Evolutie van de omwalling en het landbouwareaal :

We kunnen met zekerheid stellen dat De Cransvijver in het begin van de 17de eeuw volledig omwalsd was.

Op de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (1771-1778) was de omwalling reeds gedeeltelijk verdwenen. De toestand van 1834, Popp-kaart, bleef nagenoeg ongewijzigd tot de jaren dertig. Toen werd het deel van de wal achter de koestal en woonhuis dichtgegooid. Omstreeks 1930 werd tevens een brugje over de wal, in de nabijheid van de schuur, gebouwd om het vee gemakkelijker naar de weide te loodsen. Gedurende de Tweede Wereldoorlog werd het stuk naast het huidige wagenhuis gedempt. Enkel het resterende deel langs het poortgebouw getuigt nog van de vroegere omwalling.

Gedurende de periode 1883-1952 vallen enkele wijzigingen aan de hoevestructuur sterk op. Wagenhuis (1944) en loods (1947) werden nieuw gebouwd. In 1972 werd een nieuwe koestal aan de schuur gebouwd.

In 1939 was het landbouwareaal 15 ha groot. In de volgende decennia werd het areaal uitgebreid tot 24 ha in 1973. Na de verkavelingen van villagronden te Bissegem (1975) en de aanleg van woonwijken te Heule (1981-1983), liep het landbouwareaal terug tot amper 7 ha. Joseph Vanfleteren is eind jaren zeventig overgeschakeld naar de serieproductie van strovormen voor kransen en kruisbeelden. Dit bedrijfje is gedeeltelijk ondergebracht op de hoeve. Door deze geslaagde reconversie kunnen we stellen dat De Cransvijver deel uit maakt van de paragrarische industrie. Op het resterend landbouwareaal wordt voornamelijk rogge geteeld in functie van de stroproductie.

ARCHIEF

R.A.K. :

- Aanwinsten, VI, nr. 5483, Terrier van Steurenambacht, 1779, kaart 12 nr. 31.
- Schepenbanken, II, 435, Kopie (ouder) Terrier Spijkerrenten, 1724, Spijkerrenten onder Steurenambacht, nr. 44.
- Schepenbanken, II, 447, Ontvangboek Spijkerrenten, 1653-1679, Spijkerrenten onder Steurenambacht (f° 146).

Persoonlijk archief familie Vanfleteren :

- Kwijtschrift van 1816.
- Pachtcontracten 2de helft 19de eeuw.

LITERATUUR

- Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, 1771-1778.
- Popp-kaart Heule en legger, 1834, C/654.
- Vanfleteren A., De stamboom Vanfleteren 1580-1975, Heule, 1975.